

Prvá [právna] pomoc pre cudzincov

First [Legal] Aid Kit for Foreigners

Prvé vydanie 2013

Vydavateľ:
Liga za ľudské práva
Hurbanovo nám. 5
Bratislava 81103

Autorky: Zuzana Bargerová, Katarína Fajnorová

© 2013 Bratislava

Dizajn a ilustrácie: Daniela Jankelová

Vytlačené v: X print s.r.o.

Všetky práva vyhradené.

Publikácia vyšla s finančnou podporou Európskej komisie, Európskeho fondu pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín, Solidarita pri riadení migračných tokov, v rámci projektu „Právna poradňa pre pobyt a občianstvo 3“. Za obsah tejto publikácie je výlučne zodpovedná Liga za ľudské práva, o.z.

Kód projektu: SK 2011 EIF P1/9 IP

Drahí čitatelia, nečakajte, a čítajte tohto Sprievodcu pobytom migranta na Slovensku

Dear readers, instead of waiting, read a practical guide to residence in Slovakia

Vitajte na Slovensku,

Táto praktická príručka pre Vás, ktorí ste sa rozhodli prechodne alebo trvalo usadiť na Slovensku, vychádza vďaka podpore Európskeho fondu pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín, Solidarita a riadenie migračných tokov.

Prinášame vám v nej prehľad životných situácií a otázok, ktorými sa najčastejšie zaoberali právničky Poradne pre pobyt a občianstvo Ligy za ľudské práva v práci s cudzincami. Pochopili sme, že **úspech pri získaní a obnove pobytu často spočíva v detailoch**, v predchádzaní nedorozumení alebo lepšom zvážení časových možností. Chceli by sme vám preto ponúknuť jednak všeobecný prehľad a zároveň ilustrovať na konkrétnych - anonymných príbehoch našich klientov v bežných životných situáciách praktické „návod“ na ich riešenie.

Považujeme za dôležité vás upozorniť na to, že ako každý človek a jeho životný príbeh, aj jednotlivé príbehy v tejto príručke sú individuálnymi reakciami a odporúčanými postupmi, ktoré nemusí byť úplne vhodné použiť na váš alebo podobný príbeh bez preverenia si detailnejších informácií napríklad v zákone o pobyte cudzincov, u právnikovi alebo priamo na štátnom úrade, s ktorým prichádzate do kontaktu. Zároveň má však príručka ambíciu ponúknuť vám základný prehľad práv a povinností, ktoré Vám zákon priznáva tak, aby vás mohli prekvapiť len výnimočné situácie a aby ste si mohli vaše práva a povinnosti účinne ochrániť a dodržiavať aj sami. Ak už žijete na Slovensku a máte nejaký právny problém, ktorému celkom nerozumiete, možno vám pomôže práve táto kniha.

Práva a povinnosti cudzincov na Slovensku

Je pre vás veľmi dôležité, aby ste dobre poznali svoje **práva ale aj povinnosti**, aby váš pobyt na Slovensku bol čo najpríjemnejší a bez zbytočných komplikácií. Pobyt, ktorý vám udelili, alebo o ktorý žiadate na cudzineckej polícii pre vás znamená istý právny status, preto sa povinnosti a práva môžu líšiť podľa typu pobytu, o ktorý ste požiadali.

Pobyt pre novo prichádzajúcich a tu krátkodobo žijúcich migrantov sa nazýva prechodný. Pobyt pre manželov občanov SR a usadených migrantov sa nazýva trvalý a má tri formy, trvalý pobyt na 5 rokov, na neobmedzený čas a dlhodobý pobyt v EÚ. V istých nepriaznivých životných situáciách je možné ochrániť vaše záujmy alebo dokonca život a predísť tak stavu bez oprávnenia na pobyt aj pobytom tolerovaným.

PRECHODNÝ POBYT – PRÁVA

Ak máte na Slovensku prechodný pobyt, po 5 rokoch vám môžu udeliť pobyt trvalý a umožniť vám trvalé usadenie sa.

- Môžete vykonávať tie činnosti, na ktoré ste získali pobyt a ešte popri tom aj študovať.
- Vaši rodinní príslušníci (manžel/ka, rodič, dieťa) žijúci v zahraničí, môžu podať žiadosť o zlúčenie rodiny
- Ak ste zamestnaná/ý, môžete mať verejné zdravotné poistenie
- Môžete si kúpiť nehnuteľnosť na Slovensku (byt, dom)
- Máte právo vstupu a pobytu na území SR, kedykoľvek počas platnosti kartičky pobytu sa môžete vrátiť naspäť do krajiny

- Po 4 rokoch oprávneného pobytu môžete požiadať o trvalý pobyt

PRECHODNÝ POBYT – POVINNOSTI

Ako cudzinec/ka s prechodným pobytom máte podľa zákona o pobyte cudzincov povinnosť najmä:

- Oznámiť cudzineckej polícii do 5 dní dôležitú zmenu vo vašom statuse, zmenu mena, osobného stavu (sobáš, rozvod), štátnej príslušnosti a údajov v cestovnom doklade
- Oznámiť cudzineckej polícii do 5 dní od presťahovania zmenu ubytovania
- Oznámiť cudzineckej polícii písomne, ak chcete vycestovať a byť viac ako 180 dní nepretržite mimo územia Slovenskej republiky
- Uzatvoriť zdravotné poistenie (aj ak nie ste zamestnaná/ý) najneskôr do troch pracovných dní od prevzatia dokladu o pobyte, a do 30 dní doložiť polícii, že ste zdravotne poistený/á na území Slovenskej republiky (toto poistenie musíte mať po celú dobu vášho pobytu)
- Nebyť nikdy úplne bez finančnej rezervy! Finančné zabezpečenie pobytu musíte vedieť dokladovať najmenej vo výške životného minima (v súčasnosti 194,58 EUR, ale v júli 2013 sa táto suma bude meniť) na každý mesiac zostávajúceho pobytu, najviac však na jeden rok dopredu
- Chrániť doklady vydané políciou pred ich stratou, krádežou, poškodením alebo zneužitím (v opačnom prípade vám hrozí pokuta)
- Ohlásiť polícii stratu, krádež alebo poškodenie cestovného dokladu alebo dokladov vydaných políciou do 5 pracovných dní odo dňa, keď ste sa o tom dozvedeli
- Oznámiť polícii, ak sa plánujete zdržiavať mimo svojho bydliska viac ako 30 dní,
- Oznámiť polícii zmenu miesta ubytovania a doložiť polícii o tom doklady (napr. nájomnú zmluvu s notársky overenými podpismi a List vlastníctva „na právne úkony“ nie starší ako 90 dní)
- Ak zanikol váš účel pobytu (skončili ste napr. zamestnanie alebo školu) je potrebné to oznámiť do 3 pracovných dní cudzineckej polícii a vycestovať z krajiny najneskôr posledný deň oprávneného pobytu alebo v čase ktorý vám polícia dovolila na Slovensku zostať po skončení pobytu
- Vrátiť kartičku poistenca zdravotnej poisťovni u ktorej ste boli poistený/á ak skončilo poistenie alebo plánujete odísť zo Slovenska.

Následky nedodržania uvedených povinností, môžu mať za následok nielen udelenie vysokej pokuty, ale aj zrušenie pobytu a v konečnom dôsledku môžu mať negatívny dopad aj na vašu rodinu alebo budúcu žiadosť o udelenie štátneho občianstva, preto ich odporúčame ovládať a dodržiavať.

TRVALÝ POBYT – PRÁVA

S trvalým pobytom môžete najmä:

- Žiť a pracovať slobodne na území SR, kedykoľvek odísť a zas sa sem vrátiť
- Po 8 rokoch trvalého pobytu požiadať o štátne občianstvo SR (po 5 rokoch ak ste manželom/manželkou občana SR)
- Žiadať o zlúčenie rodiny s rodinnými príslušníkmi, ktorí žijú mimo územia SR
- Pozvať na Slovensko iného cudzinca na turistickú návštevu

- Máte právo aj povinnosť byť verejne zdravotne poistený/á a to aj keby ste neboli zamestnaný/á
- Môžete slobodne študovať
- Voliť v regionálnych voľbách
- Mať vodičský preukaz (môžete si na okresnom dopravnom inšpektoráte preveriť, či váš vodičský preukaz je uznaný na Slovensku)

TRVALÝ POBYT – POVINNOSTI

Ak máte trvalý pobyt, na Slovensku ste už takmer ako doma, potom ste povinný/á predovšetkým:

- Dodržiavať všetky zákony a právne predpisy SR
- Platiť riadne dane a odvody
- Byť verejne zdravotne poistený odo dňa udelenia trvalého pobytu
- Na požiadanie sa preukázať polícií, že máte doklady o pobyte
- Oznamovať zmenu miesta vášho ubytovania a doložiť polícií o tom doklady (napr. nájomnú zmluvu s notársky overenými podpismi a List vlastníctva „na právne úkony“ nie starší ako 90 dní)
- Oznamovať cudzineckej polícii písomne, ak chcete vycestovať a byť viac ako 180 dní nepretržite mimo územia Slovenskej republiky, aby vám nezanikol pobyt
- Nebyť nikdy úplne bez finančnej rezervy! Finančné zabezpečenie pobytu musíte vedieť dokladovať najmenej vo výške životného minima (v súčasnosti 194,58 EUR, ale v júli 2013 sa táto suma bude meniť) na každý mesiac zostávajúceho pobytu, najviac však na jeden rok dopredu..
- Chrániť doklady vydané políciou pred ich stratou, krádežou, poškodením alebo zneužitím (pri strate a krádeži vám hrozí vysoká pokuta)
- Ohlásiť polícii stratu, krádež alebo poškodenie cestovného dokladu alebo dokladov vydaných políciou do 5 pracovných dní odo dňa, keď ste sa o tom dozvedeli. V tomto prípade pravdepodobne dostanete pokutu za to, že ste neochránili svoje doklady pred stratou a bude vám vystavený nový doklad.

TOLEROVANÝ POBYT

Ak máte pobyt tolerovaný, ide iba o dočasné riešenie a váš právny status, práva a povinnosti, sú závislé od toho na aký účel a z akého dôvodu vám Slovensko tento pobyt priznalo. Keďže možností je viac, preverte si vaše možnosti, práva a povinnosti (právo pracovať alebo byť zdravotne poistený), u právnikov.

Podmienky zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín upravuje zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti v § 21 až 24. Podľa § 22 ods. 7 cudzinec s tolerovaným pobytom nepotrebuje povolenie na zamestnanie v nasledujúcich prípadoch:

- ak mu bol predĺžený tolerovaný pobyt z dôvodu, že je obeťou trestného činu súvisiaceho s obchodovaním s ľuďmi,
- ak mu bol udelený tolerovaný pobyt z dôvodu rešpektovania jeho súkromného a rodinného života,

- ak mu bol udelený tolerovaný pobyt z dôvodu nelegálneho zamestnávania za osobitne vykorisťujúcich pracovných podmienok, ak je jeho prítomnosť nevyhnutná na účely trestného konania.

Cudzinci s iným druhom tolerovaného pobytu sa nemôžu zamestnať bez ohľadu na to ako dlho im je udeľovaný, resp. predlžovaný tolerovaný pobyt. Preto, ak máte udelený tolerovaný pobyt podľa § 58 ods. 1 písm. a) alebo b) zákona o pobyte cudzincov, teda z dôvodu, že existuje vo Vašom prípade prekážka administratívneho vyhostenia alebo z dôvodu, že Vaše vycestovanie nie je možné a Vaše zaistenie nie je účelné, nemôžete sa legálne zamestnať. Okrem toho ustanovenie § 59 ods. 5 zákona o pobyte cudzincov zakazuje všetkým cudzincom s tolerovaným pobytom podnikat'.

Dôležitou informáciou pre Vás ako cudzinca s tolerovaným pobytom, resp. žiadajúceho o tolerovaný pobyt je aj informácia ohľadne zdravotného poistenia a zdravotnej starostlivosti. Podľa zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení cudzinci s tolerovaným pobytom nemôžu mať povinné verejné zdravotné poistenie. To znamená, že ako cudzinec s tolerovaným pobytom máte iba možnosť dať sa poistiť v komerčnej poisťovni uzatvorením poistnej zmluvy a hradením si poistného z vlastných prostriedkov. To neplatí iba v prípade, že ste zamestnaný (za predpokladu, že sa môžete zamestnať – vid' vyššie); ak máte pracovnú zmluvu, Váš zamestnávateľ je povinný za Vás odvádzať zdravotné poistenie a Vy ste oprávnený na to, aby Vám na zdravotnej poisťovni vystavili preukaz poistenca. V takomto prípade máte nárok na rovnakú zdravotnú starostlivosť ako slovenskí občania. Ak máte súkromné zdravotné poistenie, Vaša komerčná poisťovňa je povinná Vás informovať o rozsahu zdravotnej starostlivosti, ktorú máte krytú Vaším zdravotným poistením. Ak nemáte žiadne zdravotné poisťovne, máte nárok len na neodkladnú zdravotnú starostlivosť. Bez zdravotného poistenia si musíte sám hradiť náklady súvisiace so zdravotným ošetrením, ktoré Vám bolo na území SR poskytnuté.

Ak máte akékoľvek pochybnosti o vašej životnej alebo rodinnej situácii, kontaktujte právnik! Bezplatne vám rady poradia skúsené právničky Ligy za ľudské práva na Hurbanovom námestí 5, 3 poschodie.

Nasledujúca časť príručky sa venuje rôznym životným situáciám cudzinca na Slovensku.

Pre študentov, ktorí končia štúdium na vysokej škole

1. *Som doktorandkou na univerzite, v júni budem končiť štúdium. Moja kartička pobytu však platí až do septembra. Chcela by som na Slovensku ostať, pretože tu mám priateľov a snúbenca, ale neviem, ako mám postupovať.*

Dokedy mám oprávnený pobyt, keď som skončila školu?

Podľa zákona o pobyte cudzincov to znamená, že poslednou štátnicou (alebo záverečnou skúškou) sa skončí aj váš účel pobytu. Polícia o 30 dní zruší váš pobyt a budete musieť vycestovať bez ohľadu na to, dokedy vám mala platiť pobytová kartička!

Koľko dní mám ešte platný pobyt a koľko dní mám na vycestovanie zo Slovenska?

K poslednému dňu vášho štúdia pripočítajte **30 dní zákonnej prechodnej lehoty** na nájdenie nového zamestnania alebo nového účelu pobytu. Ak vám polícia po skončení týchto 30 dní zruší pobyt, v rozhodnutí o jeho zrušení uvedie ešte ďalšiu lehotu, počas ktorej môžete vycestovať. Spočítaním týchto dvoch lehôt dostanete maximálny čas, ako dlho sa môžete zdržiavať na území SR oprávnene, preto je táto lehota vždy individuálna. Po skončení tohto obdobia vám odporúčame určite vycestovať, pretože nerešpektovaním rozhodnutia polície a porušením zákona o pobyte cudzincov si môžete vážne skomplikovať život, a to aj do budúcnosti.

Odkiaľ sa polícia dozvie, že som skončila školu?

O skončení vášho štúdia informuje cudzineckú políciu škola, ktorá túto skutočnosť podľa § 115 zákona o pobyte cudzincov musí oznámiť polícii do troch dní.

Aké mám možnosti?

Ak ste sama, ale chcete zostať žiť na Slovensku, najlepšie bude, aby ste si ešte počas štúdia našli zamestnávateľa, ktorý vás zamestná hneď po skončení školy. V prechodnej lehote 30 dní, ktorú vám zákon dáva na nájdenie práce, totiž stihnete iba podať žiadosť o povolenie na zamestnanie úradu práce (miestne príslušný úrad práce v mieste výkonu zamestnania), ktorý rozhodne do 30 dní, aby ste mohli s udeleným povolením na zamestnanie utekať na cudzineckú políciu a hoci aj posledný deň tejto lehoty podať žiadosť o zmenu účelu prechodného pobytu.

Na zmenu účelu pobytu budete potrebovať najmä dokladovať nový účel pobytu (napr. povolenie na zamestnanie), vaše **nové ubytovanie** (podľa typu bývania, napr. nájomnú zmluvu s notársky overenými podpismi a list vlastníctva nie starší ako 90 dní) a **finančné zabezpečenie pobytu** (cca 2 400 eur) napríklad potvrdením od zamestnávateľa o výške príjmu alebo aj výpisom z účtu. Zoznam dokladov si vopred preverte podľa zákona alebo si ich prejdite s právnikom – žiadosť musí byť úplná, aby vám ju polícia prevzala. Mali by ste so sebou mať vždy 2 fotky 3 × 3,5, platný cestovný pas a kolkové známky v sume správneho poplatku určeného na váš účel pobytu.

Ak máte akékoľvek pochybnosti o vašej životnej alebo rodinnej situácii, kontaktujte právnika! Bezplatne vám poradia právničky Ligy za ľudské práva na Hurbanovom námestí 5, 3. poschodie.

Ak sa nestihnem poradiť s právnikom, na aké ustanovenia zákona o pobyte cudzincov sa môžem odvolať na oddelení cudzineckej polície?

§ 36 odsek 2 a 3 zákona č. 404/2011 Z. z., o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Pre tých, ktorí žijú dlho na Slovensku a rozmyšľajú o štátnom občianstve

2. *Na Slovensko som sa presťahoval z Bolívie kvôli manželke a mám tu trvalý pobyt od septembra 2008. Chcel by som vedieť, ako je možné získať slovenské občianstvo? Aké podmienky vlastne musím splniť?*

O štátne občianstvo SR môže požiadať cudzinec po 8 rokoch trvalého pobytu. Vo vašom prípade však môžete o občianstvo SR požiadať už po 5 rokoch, ak ste uzavreli manželstvo so štátnou občiankou Slovenskej republiky, toto manželstvo trvá a žijete v tomto manželstve v spoločnej domácnosti na území Slovenskej republiky najmenej 5 rokov bezprostredne predchádzajúcich podaniu žiadosti o udelenie štátneho občianstva.

Vzhľadom na to, že na Slovensku už máte nepretržitý trvalý pobyt 5 rokov, ako manžel občianky Slovenskej republiky môžete podať žiadosť o štátne občianstvo prakticky kedykoľvek, a to na obvodnom úrade v sídle kraja podľa miesta vášho bydliska.

Dokladov, ktoré budete predkladať k žiadosti, je pomerne veľa, a preto je potrebné si ich zoznam pripraviť vopred a konzultovať akékoľvek nejasnosti s právnikmi alebo s pracovníkmi obvodného úradu v sídle kraja. Preukazovať budete najmä **bezúhonnosť** (výpisom registra trestov SR a krajiny pôvodu), **znalosť slovenského jazyka a všeobecné znalosti o Slovenskej republike** pohovorom pred komisiou v deň podania žiadosti.

Ďalej budete potrebovať spísať žiadosť a stručný životopis. Pripojíte doklad totožnosti, rodný list, doklad o osobnom stave, ktorým je vo vašom prípade sobášny list, doklad o pobyte na území Slovenskej republiky. Pokiaľ ide o nasledujúce doklady, to už môže byť komplikovanejšie, pretože závisia od vašej osobnej situácie, a to najmä: potvrdenie daňového úradu, colného úradu a obce o zaplatení daní a poplatkov, výpis z obchodného registra alebo výpis zo živnostenského registra, potvrdenie zamestnávateľa o pracovnom pomere a kópiu pracovnej zmluvy, potvrdenie zdravotnej poisťovne o zaplatení poisťného na verejné zdravotné poistenie a dĺžke trvania poisťného vzťahu, potvrdenie zamestnávateľa o zaplatení dane z príjmov a o zaplatení poisťného na verejné zdravotné poistenie, sociálne poistenie a starobné dôchodkové sporenie, potvrdenie o štúdiu, potvrdenie o poberaní dôchodku, potvrdenie o evidencii uchádzača o zamestnanie, potvrdenie o zdroji príjmov postačujúcich na financovanie pobytu a blízkych osôb na území Slovenskej republiky, ak ste dobrovoľne nezamestnaný.

Pracovníci oddelenia štátneho občianstva na obvodnom úrade v sídle kraja, kde bývate, vám isto radi poradia, ak si nie ste istý zoznamom dokladov k žiadosti.

Doplňujúce informácie a vzory nájdete na:

www.minv.sk/?formulare_a_vzory_tlaciv_ovvs_mat

Koľko zaplatím za udelenie štátneho občianstva?

Zaplatíte správny poplatok vo výške 700 eur, ale iba v prípade, ak vám bude občianstvo udelené. Jeho odpustenie je možné len azyllantom a presídlencom z Černobyľa.

Ak sa nestihnem poradiť s právnikom, aký zákon upravuje nadobudnutie štátneho občianstva?

Zákonom, ktorý upravuje nadobudnutie štátneho občianstva, je zákon č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve Slovenskej republiky. Podmienky pre jeho udelenie sú opísané v § 7 a 8.

Pre tých, ktorí nechcú byť zamestnaní a chcú vykonávať nejakú osobitnú činnosť

3. *Pochádzam z Bieloruska a chcel by som robiť dobrovoľníka v neziskovej organizácii. Je možné požiadať o pobyt na Slovensku, aj keď nebudem zamestnaný?*

Dovolia mi slovenské úrady žiť na Slovensku, aj keď som len dobrovoľníkom a nie zamestnancom?

Áno, zákon o pobyte cudzincov pozná tento účel pobytu. O pobyt na účel osobitnej činnosti, akou je napríklad aj dobrovoľnícka práca, sa žiada vždy osobne. Ak potrebujete víza a ak vám budú udelené, môžete ju podať osobne aj na Slovensku, na oddelení cudzineckej polície v mieste výkonu vašej dobrovoľníckej práce¹. Polícia o žiadosti rozhodne do 30 dní od jej prevzatia, takže by ste to mohli stihnúť počas platnosti víz a už by ste nemuseli vycestovať mimo SR.

Čo si mám zbalit' ešte pred odchodom z domu na Slovensko?

Dôležité je, aby ste si so sebou doniesli potrebné doklady na územie SR, potrebujete predovšetkým platný cestovný doklad a určite si tesne pred odchodom vybavte doklad o bezúhonnosti („*Výpis z registra trestov*“), ktorým môže byť napríklad výpis z registra trestov vašej krajiny pôvodu. Doklad o bezúhonnosti musí byť pred odchodom náležite overený pre použitie na Slovensku, v tomto prípade pripojením apostilačnej doložky, čiže „apostilovaný“ správnym orgánom vašej krajiny. Viac informácií nájdete tu: www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.authorities&cid=41). Dokument následne môžete nechať preložiť do slovenčiny súdnym prekladateľom.

Čo vlastne potrebujem, aby som mohol podať žiadosť?

Nech žiadate o akýkoľvek pobyt, vždy platí, že potrebujete určite doniesť platný cestovný doklad a všetky doklady naraz, vrátane kolkovej známky (dostať na pošte) slúžiacej na zaplatenie správneho poplatku. Doklady musia byť úplne perfektné **do posledného podpisu a pečiatky**, inak vás podľa zákona nemusia v ten istý deň vybaviť.

Pozor: Žiadosť polícia prevezme podľa zákona len vtedy, ak je perfektná a úplná.

Pozor: Doklady tiež nesmú byť staršie ako 90 dní, musia byť preložené a náležite overené. Doklady vydané v zahraničí môžu byť preložené do slovenčiny **iba súdnym prekladateľom** a musia byť **náležite overené na použitie v zahraničí** (superlegalizácia alebo apostilácia, iba výnimočne sa odpúšťa overenie, ak medzinárodná zmluva dovoľuje výnimku).

Akékoľvek podpisy, napríklad na zmluvách a čestných vyhláseniach, musia byť notársky overené.

---

¹ O pobyt sa dá požiadať aj zo zahraničia na zastupiteľskom úrade SR.

Aj chýbajúca pečiatka môže znamenať, že sa vám žiadosť nepodarí podať a budete sa na políciu musieť vrátiť!

Dokladovať budete: Ubytovanie, Účel pobytu, Finančné zabezpečenie pobytu a Bezúhonnosť.

Potvrdenie o ubytovaní môžete dokladovať rôzne, závisí to od miesta, kde budete bývať. Ak budete bývať v súkromnom byte, v každom prípade budete potrebovať tzv. *List vlastníctva* („*List vlastníctva*“) nie starší ako 90 dní a tiež nájomnú zmluvu s notársky osvedčenými podpismi zmluvných strán alebo čestné vyhlásenie ubytovateľa o tom, že vám poskytnete ubytovanie.

Nechajte si od vašej budúcej organizácie vystaviť potvrdenie o výkone dobrovoľníckej práce, a to aj s vyhlásením, že vám počas pobytu poskytnú finančné a hmotné zabezpečenie.

Poplatok za udelenie pobytu bude v tomto prípade 99,50 eura a platí sa v kolkových známkach², tie si kúpte na pošte vopred.

No a keď už máte všetky doklady pripravené, spolu s 2 fotkami (rozmer 3 × 3,5) sa všetko pripojí k oficiálnemu formuláru žiadosti „*Žiadosť o udelenie prechodného pobytu*“, ktorý sa dá stiahnuť tu: www.minv.sk/?dokumenty-na-stiahnutie-1.

Praktická rada na záver: Na oddelenie cudzineckej polície treba prísť v stránkových hodinách (preverte si ich vopred), čo najskôr ráno, prevziať si poradové číslo, a to tak, aby ste boli vybavení v ten istý deň. Ak je vaša polícia vo veľkom meste, zoberte si so sebou vodu a niečo na čítanie.

Pre tých, ktorí rozmýšľajú o zmene práce alebo zmene účelu pobytu

4. *Som z Kamerunu. Momentálne žijem na Slovensku, kde mám aj zamestnanie a povolenie na pobyt. Keďže moja pracovná zmluva sa končí, nebude mi predĺžené povolenie na pobyt. Chcel by som tu zostať ešte aspoň tri mesiace po skončení platnosti povolenia na pobyt, aby som si mohol nájsť novú prácu. Ako si mám vybaviť vízum na tie tri mesiace?*

Víza na tri mesiace nie je možné vybaviť týmto spôsobom na území SR, preto odporúčame nájsť nové zamestnanie ešte skôr, ako vám skončí povolenie na pobyt, aby ste mohli doložiť nové povolenie na zamestnanie polícii najneskôr 30 dní pred momentom skončenia pobytu tak, aby váš pobyt bol obnovený.

 Všade čítam, že si musím podať novú žiadosť vo svojej vlasti na základe pozývacieho listu, čo by mi mal poslať niekto zo Slovenska, ale ja si to chcem vybaviť tu, keďže sa zdržiavam na Slovensku.

Pozývaci list sa zvykne posilať najmä kvôli turistickým vízám na pobyt nepresahujúci 90 dní, ale vy potrebujete oprávnenie na pobyt, ktorý presiahne 90 dní. Keďže teraz pobyt máte, nepotrebujete vycestovať do krajiny pôvodu, iba si ho **včas** zmeniť. Stačí, ak donesiete cudzineckej polícii nové potvrdenie o účele prechodného pobytu do 30 dní odo dňa, keď ste skončili predchádzajúce zamestnanie.

---

² Spôsob platby ako aj výšku poplatku je vždy dobré si preveriť vopred, keďže výška správnych poplatkov sa zvykne meniť.

Pre tých, ktorým nevyšlo manželstvo

5. *Som z Uruguaja, mám manželku Slovenku. Sme spolu už 11 rokov, ale o trvalý pobyt na území SR som požiadal až pred 2,5 rokom a teda trvalý pobyt tu mám len 2,5 roka. Podnikám, no s manželkou sa budeme rozvádzať. Nevieť, čo bude ďalej. Zanikne mi trvalý pobyt rozvodom?*

Áno, to, že s manželkou nežijete alebo sa rozvediete do 5 rokov od udelenia trvalého pobytu, môže znamenať, že polícia zruší váš trvalý pobyt. V každom prípade je dobré, aby ste sa v prípade zrušenia pobytu odvolali voči rozhodnutiu polície a namietali, že podľa § 50 odsek 2 písmeno a) zákona o pobyte cudzincov by boli dôsledky zrušenia trvalého pobytu neprimerané dôvodu s ohľadom na váš súkromný a rodinný život a vzťah k deťom.

Máme deti. Môžu ma vyhostiť z Európy?

Vyhostiť vás môžu v prípadoch, ktoré upravuje § 82 zákona o pobyte cudzincov. Ide najmä o situácie, ak by ste na Slovensku ostali žiť aj po tom, ako vám zanikol pobyt, a boli by ste tu teda neoprávnené. Zákon hovorí najmä o prípadoch vyhostenia, keď je cudzinec hrozbou pre bezpečnosť štátu, a tiež ak bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin, ak porušil predpisy o omamných látkach, ak preukazoval svoju totožnosť falšovanými dokladmi, ak uzavrel účelové manželstvo, ak neoprávnené prekročil štátnu hranicu, klamal štátnym úradom pri udeľovaní pobytu alebo vykonáva činnosť, na ktorú nemá udelený pobyt v SR.

Nie je možnosťou opäť sa oženit' a tým získať trvalý pobyt?

Určite neodporúčame zosobášit' sa znovu len z dôvodu udelenia nového pobytu! Takéto konanie nie je správne a mohlo by byť kvalifikované ako podvod a účelové manželstvo, pričom ako píšeme vyššie, mohli by vás vyhostiť, ak sa preukáže, že ide o účelové manželstvo.

Koľko mám po rozvode času?

Ak vaše manželstvo bolo právoplatne rozvedené, tak prebehne konanie o zrušenie trvalého pobytu, voči ktorému sa môžete odvolať na § 50 odsek 2 písmeno a), ako sme uviedli vyššie. Nie je vôbec isté, že budete zo Slovenska musieť odísť. Ako alternatíva by sa dalo uvažovať o tom, že ešte v čase platnosti pobytu požiadate o zmenu druhu pobytu, vo vašom prípade by možno bolo vhodné pripraviť si ako alternatívu prechodný pobyt na účel podnikania.

Pre tých, ktorí sa chcú na Slovensku oženit' alebo vydat'

6. *Chcem uzavrieť manželstvo na Slovensku, som Slovák, ale snúbenka je Ruska. Po doložení potrebných dokladov na sobáš a po sobáši by sme chceli konečne spolu žiť. Ako a kde si môžem pre ňu vybaviť trvalý pobyt? Ak jej udelia trvalý pobyt, bude tu so mnou môcť žiť aj bez udelenia víza?*

Áno, môžete požiadať o pobyt buď na Slovensku na oddelení cudzineckej polície podľa miesta pobytu, alebo v zahraničí na zastupiteľskom úrade SR v jej krajine. Základ je, aby mala všetky doklady potrebné na podanie žiadosti 100 % pripravené a úplné, inak jej žiadosť neprevezmú.

Aké doklady na to potrebujem a za ako dlho sa to vybaví?

Nech žiadate o akýkoľvek pobyt, vždy platí, že potrebujete určite doniesť platný cestovný doklad a všetky doklady naraz. Doklady musia byť úplne perfektné **do posledného podpisu a pečiatky**, inak vás podľa zákona nemusia vybaviť v ten istý deň.

Pozor: Žiadosť polícia prevezme podľa zákona len vtedy, ak je perfektná a úplná.

Pozor: Doklady tiež nesmú byť staršie ako 90 dní, preložené a náležite overené. Doklady vydané v zahraničí môžu byť preložené do slovenčiny **iba súdnym prekladateľom** a musia byť **náležite overené na použitie v zahraničí** (superlegalizácia alebo apostilácia, iba výnimočne sa odpušťa overenie, ak medzinárodná zmluva dovoľuje výnimku).

Akékoľvek podpisy, napríklad na zmluvách a čestných vyhláseniach, musia byť notársky overené. Aj chýbajúca pečiatka môže znamenať, že sa vám žiadosť nepodarí podať a budete sa na políciu musieť vrátiť!

Dokladovať budete: Ubytovanie, Účel pobytu, Finančné zabezpečenie pobytu a Bezúhonnosť.

Potvrdenie o ubytovaní môžete dokladovať rôzne, závisí to od miesta, kde budete bývať. Ak budete bývať v súkromnom byte, v každom prípade budete potrebovať tzv. *List vlastníctva* („*List vlastníctva*“) nie starší ako 90 dní a tiež nájomnú zmluvu s notársky osvedčenými podpismi zmluvných strán alebo čestné vyhlásenie ubytovateľa o tom, že vám poskytnete ubytovanie.

Nechajte si od vašej budúcej organizácie vystaviť potvrdenie o výkone dobrovoľníckej práce, a to aj s vyhlásením, že vám počas pobytu poskytnú finančné a hmotné zabezpečenie.

Poplatok za udelenie pobytu neplatíte, lebo ste podľa zákona o správnych poplatkoch oslobodení.

No a keď už máte všetky doklady pripravené, spolu s 2 fotkami (rozmer 3 × 3,5) sa všetko pripojí k oficiálnemu formuláru žiadosti „*Žiadosť o udelenie prechodného pobytu*“, ktorý sa dá stiahnuť tu: www.minv.sk/?dokumenty-na-stiahnutie-1.

Praktická rada na záver: Na oddelenie cudzineckej polície treba prísť v stránkových hodinách (preverte si ich vopred), čo najskôr ráno, prevziať si poradové číslo, a to tak, aby ste boli vybavení v ten istý deň. Ak je vaša polícia vo veľkom meste, zoberte si so sebou vodu a niečo na čítanie.

Právne možnosti pre tých, ktorým zrušili alebo neobnovili pobyt (Odvolanie)

7. *Pochádzam z Turecka a mal som udelený prechodný pobyt na účel podnikania od roku 2011 na obdobie jedného roka. Pred jeho uplynutím som požiadal o obnovenie pobytu. Moja firma však nevykázala v roku 2011 žiaden zisk, iba daňovú stratu, cudzinecká polícia preto z dôvodu, že som nesplnil podmienku stanovenú v § 34 ods. 6 zákona o pobyte cudzincov zamietla moju žiadosť o obnovenie pobytu. Čo môžem robiť?*

Mám možnosť sa proti rozhodnutiu cudzineckej polície brániť?

Súčasťou každého rozhodnutia cudzineckej polície musí byť tzv. „poučenie“, ktoré sa nachádza v závere rozhodnutia a informuje účastníka konania o tom či, v akej lehote a na aký orgán môže podať odvolanie. Keďže konanie pred cudzineckou políciou je správne konanie, v danom prípade sa aplikuje Správny poriadok (zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní). Podľa

ustanovenia § 54 Správneho poriadku možno odvolanie podať do 15 dní od doručenia rozhodnutia. Odvolanie treba adresovať oddeleniu cudzineckej polície, ktoré vám rozhodnutie o zamietnutí žiadosti o obnovenie pobytu vydalo, pričom ak toto oddelenie vášmu odvolaniu nevyhoví, postúpi ho do 30 dní nadriadenému orgánu, príslušnému riaditeľstvu cudzineckej polície, ktoré o odvolaní rozhodne.

Mám povinnosť vycestovať alebo môžem ostať na území SR počas rozhodovania o mojom odvolaní?

Podľa § 55 ods. 1 Správneho poriadku „čas podané odvolanie má odkladný účinok“. Správny orgán môže odkladný účinok vylúčiť, „ak to vyžaduje naliehavý všeobecný záujem alebo ak je nebezpečenstvo, že odkladom výkonu rozhodnutia utrpí účastník konania alebo niekto iný nenahraditeľnú ujmu“. Preto si pozorne prečítajte poučenie vo vašom rozhodnutí, kde by malo byť uvedené, či podanie odvolania má odkladný účinok. Ak má podanie odvolania odkladný účinok, znamená to, že sa rozhodnutie o zamietnutí žiadosti o obnovenie prechodného pobytu stáva vykonateľné až po doručení rozhodnutia o odvolaní, a teda počas odvolacieho konania nemusíte zo SR vycestovať, pretože podľa § 34 ods. 15 zákona o pobyte cudzincov sa váš pobyt v SR počas rozhodovania o žiadosti o obnovenie prechodného pobytu považuje za oprávnený.

Áké mám právne možnosti, keď odvolací orgán potvrdí rozhodnutie o zamietnutí žiadosti o obnovenie povolenia na pobyt?

Podľa § 59 ods. 4 Správneho poriadku „proti rozhodnutiu odvolacieho orgánu o odvolaní sa nemožno ďalej odvolať“, a teda ak odvolací orgán rozhodnutie potvrdí, toto sa stáva právoplatným a vykonateľným. Právoplatnosť rozhodnutia znamená, že nastávajú jeho právne účinky a konanie o rozhodovaní o vašej žiadosti o obnovenie pobytu je skončené. Právoplatné rozhodnutie je preskúmateľné príslušným súdom na základe podanej žaloby, avšak počas súdneho konania sa váš pobyt na území SR nepovažuje za oprávnený a mali by ste z územia SR vycestovať, pretože podľa § 250c ods. 1) Občianskeho súdneho poriadku (zákon č. 99/1963 Zb.) „žaloba nemá odkladný účinok na vykonateľnosť rozhodnutia správneho orgánu“, avšak „na žiadosť účastníka môže predseda senátu uznesením vykonateľnosť rozhodnutia odložiť, ak by okamžitým výkonom napadnutého rozhodnutia hrozila závažná ujma.“ V konaní pred súdom musíte byť povinne zastúpený advokátom.

Kedy musím z územia SR vycestovať?

Podľa § 111 ods. 1 písm. p) zákona o pobyte cudzincov má cudzinec, ktorému sa zamietla žiadosť o obnovenie prechodného pobytu, povinnosť „vycestovať do 30 dní od vykonateľnosti rozhodnutia, ak nie je oprávnený zdržiavať sa na území Slovenskej republiky z iného dôvodu“. V praxi to znamená, že (ak nebol vylúčený odkladný účinok) musíte vycestovať do 30 dní od doručenia rozhodnutia o odvolaní za predpokladu, že toto rozhodnutie je negatívne, t. j. odvolací orgán potvrdil rozhodnutie prvostupňového orgánu o zamietnutí vašej žiadosti o obnovenie prechodného pobytu. Zákon pri niektorých pobytoch priznáva cudzincovi 30-dňovú prechodnú lehotu, počas ktorej sa pobyt nezruší, takže cudzinec má čas zmeniť účel a vybaviť si pobyt nanovo, týka sa to však prevažne študentov a zamestnancov podľa § 36 odsek 3 zákona o pobyte cudzincov.

Čo mi hrozí, ak v stanovenej lehote nevycestujem?

V prípade, že si nesplníte povinnosť vycestovať v lehote stanovenej zákonom, dopustíte sa priestupku podľa ustanovení § 118 zákona o pobyte cudzincov, za ktorý vám môže byť uložená

pokuta až do výšky 1 600 eur. Zároveň je, podľa § 82 ods. 1 písm. p) zákona o pobyte cudzincov nespĺnenie povinnosti vycestovať dôvodom administratívneho vyhostenia a zákazu vstupu. Preto vám hrozí začatie konania o administratívnom vyhostení, v rámci ktorého vám cudzinecká polícia môže vydať rozhodnutie o administratívnom vyhostení a uložení zákazu vstupu na jeden rok (za neoprávnený pobyt až päť rokov!). Na účel výkonu administratívneho vyhostenia (ak nevycestujete v lehote stanovenej v rozhodnutí o administratívnom vyhostení alebo napríklad nemáte platný cestovný doklad alebo prostriedky na vycestovanie) je policajný orgán oprávnený podľa § 88 ods. 1 písm. b) zákona o pobyte cudzincov vás zaistiť a odvieť do Útvaru policajného zaistenia pre cudzincov.

Pre tých, ktorí by chceli vycestovať po skončení pobytu, ale nemôžu

8. *Pochádzam z Číny, na Slovensku som mal udelený prechodný pobyt na účel štúdia. Z univerzity, kde som študoval, ma vylúčili, pretože som nebol schopný ďalej platiť školné. Cudzinecká polícia mi zrušila prechodný pobyt z dôvodu podľa § 36 ods. 1 písm. a) zákona o pobyte cudzincov, t. j. z dôvodu, že pominul účel, na ktorý mi bol udelený prechodný pobyt. Rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť a teraz som povinný z územia SR vycestovať. Čo môžem spraviť, ak nemôžem vycestovať? Môj pas už neplatí a ani nemám peniaze na cestu.*

Aké sú moje možnosti? Bojím sa, že budem zaistený.

Ak nemôžete vycestovať z dôvodu, že nemáte platný cestovný doklad a/alebo prostriedky na vycestovanie, avšak ste schopný si vybaviť náhradný cestovný doklad a zabezpečiť finančné prostriedky potrebné na vycestovanie, ako aj zorganizovať vaše vycestovanie sám, môžete požiadať príslušné oddelenie cudzineckej polície o udelenie tolerovaného pobytu do času, kým si cestovný doklad a vaše vycestovanie vybavíte. V takomto prípade môžete požiadať o tolerovaný pobyt podľa § 58 ods. 1 písm. b) zákona o pobyte cudzincov, t. j. z dôvodu, že vaše „vycestovanie nie je možné a zaistenie nie je účelné“. Žiadosť podávate osobne na príslušnom oddelení cudzineckej polície. Podľa § 59 ods. 1 zákona o pobyte cudzincov ste povinný k žiadosti o udelenie tolerovaného pobytu priložiť doklady, ktorými preukážete skutočnosti odôvodňujúce udelenie tolerovaného pobytu, t. j. cudzinecká polícia od vás bude požadovať preukázanie skutočnosti, že nemôžete vycestovať. Ako takýto doklad je v praxi akceptované napr. potvrdenie zo zastupiteľského orgánu vašej domovskej krajiny, že ste si podali žiadosť o vystavenie náhradného cestovného dokladu. Tolerovaný pobyt môže dočasne vyriešiť oprávnenosť vášho pobytu na území SR do času, kým si vybavíte vycestovanie.

Čo mám robiť, ak si neviem vybaviť vycestovanie domov sám?

V prípade, že nie ste schopný vybaviť si vycestovanie z územia SR sám, máte možnosť obrátiť sa na IOM Medzinárodnú organizáciu pre migráciu (IOM) a požiadať o zaradenie do Programu dobrovoľných návratov (AVR). Zaradenie do programu je však od účinnosti novely zákona o pobyte cudzincov (od 1.5.2013) podmienené vydaním rozhodnutia o administratívnom vyhostení. Podľa § 82 ods. 8 zákona policajný útvar vydá rozhodnutie o administratívnom vyhostení z dôvodu neoprávneného pobytu na území SR „bez uloženia zákazu vstupu, ak sa štátny príslušník tretej krajiny dobrovoľne dostaví na policajný útvar a požiada o návrat do domovského štátu v rámci asistovaného dobrovoľného návratu“. V rozhodnutí o administratívnom vyhostení určí policajný útvar lehotu na vycestovanie najviac 90 dní, pričom „túto lehotu je možné v odôvodnených prípadoch spojených s realizáciou asistovaného dobrovoľného návratu aj opakovane predĺžiť“. Počas realizácie vášho vycestovania v rámci programu dobrovoľných návratov ste

povinný spolupracovať s IOM; ak sa budete úmyselne vyhýbať realizácii asistovaného dobrovoľného návratu podľa § 84 ods. 1 písm. e) zákona o pobyte cudzincov, zabezpečí výkon rozhodnutia o administratívnom vyhostení cudzinecká polícia, pričom môžete byť aj zaistený.

✚ Mám právo získať na Slovensku nejaký pobyt, ak nemôžem vycestovať z dôvodu, že mám obavy o svoju bezpečnosť a o svoj život v domovskej krajine?

Podľa § 81 ods. 1 zákona o pobyte cudzincov „Cudzinca nemožno administratívne vyhostiť do štátu, v ktorom by bol ohrozený jeho život z dôvodov jeho rasy, národnosti, náboženstva, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo pre politické presvedčenie alebo v ktorom by mu hrozilo mučenie, kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trest. Rovnako nemožno cudzinca administratívne vyhostiť do štátu, v ktorom mu bol uložený trest smrti alebo je predpoklad, že v prebiehajúcim trestnom konaní mu taký trest môže byť uložený.“ Podľa odseku 2 uvedeného zákonného ustanovenia „Cudzinca nemožno administratívne vyhostiť do štátu, v ktorom by bola ohrozená jeho sloboda z dôvodov jeho rasy, národnosti, náboženstva, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo pre politické presvedčenie“. Ak sa domnievate, že spĺňate niektorú z uvedených podmienok, ktoré predstavujú tzv. „prekážky administratívneho vyhostenia“, máte možnosť podať žiadosť o tolerovaný pobyt podľa § 58 ods. 1 písm. a) zákona o pobyte cudzincov, t. j. ak je prekážka administratívneho vyhostenia podľa § 81. Uvedené však neplatí, ak „cudzinec svojím konaním ohrozuje bezpečnosť štátu alebo ak bol odsúdený za zločin a predstavuje nebezpečenstvo pre Slovenskú republiku.“

Okrem toho, ak sa obávate prenasledovania z dôvodu rasy, národnosti, náboženstva, príslušnosti k určitej sociálnej skupine alebo pre politické presvedčenie alebo máte strach z vážneho bezprávia v krajine pôvodu, máte právo kedykoľvek podať žiadosť o azyl. Prenasledovanie je závažné alebo opakované konanie spôsobujúce vážne porušovanie základných ľudských práv; vážne bezprávie je uloženie trestu smrti alebo jeho výkon; mučenie alebo neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trest; alebo vážne a individuálne ohrozenie života alebo nedotknuteľnosti osoby z dôvodu svojvoľného násillia počas medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu. Žiadosť o azyl môžete podať na policajnom útvere zriadenom pri azylovom zariadení v Humennom. Počas azylového konania sa váš pobyt na území SR považuje za oprávnený, a ak nemáte prostriedky na ubytovanie, zo záchytného tábora v Humennom budete presunutý do pobytového tábora (v Rohovciach alebo v Opatovskej Novej Vsi); bude vám vystavený preukaz žiadateľa o azyl.

Čo znamená vzdanie sa práva na podanie odvolania...

9. *Som Ukrajinka. Spolu s ďalšími ukrajinskými ženami som pracovala v pekárni, všetky sme mali udelený prechodný pobyt v SR a mysleli sme si, že dokumenty máme v poriadku; povolenie na zamestnanie aj pobyt nám za finančnú odmenu vybavila jedna známa. V jeden deň skoro ráno prišla do pekárne cudzinecká polícia a chceli vidieť naše pasy a povolenia. Ukázali sme im, čo sme mali. Povedali nám, že vykonávame prácu u iného zamestnávateľa, ako je uvedené v pracovnom povolení, na ktoré sa viaže pobyt. Vzali nás na políciu a vydali rozhodnutia o vyhostení a o zaistení. Zároveň sa nás všetkých spýtali, či chceme „využiť svoje právo na vzdanie sa práva na podanie odvolania“. Nerozumeli sme tomu, samozrejme, chceli sme využiť každé právo, ktoré nám zákon dáva, a zápisnice sme podpísali. Právnička, ktorá nás navštívila v útvere policajného zaistenia, nám povedala, že sa proti rozhodnutiam nemôžeme odvolať a že červené pečiatky na rozhodnutiach znamenajú, že rozhodnutia sú právoplatné a teda definitívne.*

Podľa § 53 Správneho poriadku „proti rozhodnutiu správneho orgánu má účastník konania právo podať opravný prostriedok „*odvolanie*“, pokiaľ zákon neustanovuje inak alebo **ak sa účastník konania odvolania písomne alebo ústne do zápisnice nevzdal**“. Ide o všeobecné právo, ktoré má účastník správneho konania, vrátane konaní prebiehajúcich pred cudzineckou políciou. Podľa Komentára k Správnemu poriadku (Košíčiarová, 2004) „podmienkou právne účinného vzdania sa odvolania je nielen to, že musí ísť o výslovný prejav vôle oprávnenej osoby voči príslušnému správne orgánu urobený v zákonom predpísanej forme (písomne alebo ústne do zápisnice, ale aj to, aby sa urobil až po oznámení rozhodnutia účastníkovi konania (...).“ Oznámením rozhodnutia sa rozumie písomné doručenie rozhodnutia. „Vzdanie sa odvolania svojou podstatou vyjadruje vôľu účastníka konania v konkrétnej veci nevyužiť svoje zákonné právo na podanie riadneho opravného prostriedku proti neprávoplatnému rozhodnutiu správneho orgánu a tým ani svoj právny nárok na to, aby po podaní jeho opravného prostriedku odvolací správny orgán preskúmal vydané rozhodnutie“ (Košíčiarová, 2004).

Znamená to teda, že ste využili právo nebrániť sa voči rozhodnutiu, čo je vo váš neprospech.

Aké ponesiem následky za vzdanie sa práva na podanie odvolania?

Vaše rozhodnutie nadobudne právoplatnosť momentom vzdania sa odvolania, a nebudete teda môcť využiť riadny opravný prostriedok. Okrem toho má vzdanie sa odvolania aj ďalšie následky. „Možnosť podať odvolanie treba využiť vždy, keď sú účastníkovi konania známe nové skutočnosti a dôkazy, ktoré môžu mať podstatný vplyv na rozhodnutie; ak ich totiž neuplatní ani v odvolaní, nebude sa môcť úspešne domáhať obnovy konania (...). Nevyužitie možnosti na podanie odvolania alebo vzdanie sa odvolania má za následok, že rozhodnutie nebude možné preskúmať na súde“ (Košíčiarová, 2004). Predpokladom preskúmania právoplatného rozhodnutia správneho orgánu pomocou žaloby totiž je vyčerpanie riadnych opravných prostriedkov (ktorých ste sa vzdali, lebo ste nepoznali následky tohto konania).

Právnička tiež dodáva: Ak má účastník konania spôsobilosť na právne úkony a prejav vôle vzdať sa práva na podanie odvolania uskutočnil v jazyku, ktorému rozumie (za prítomnosti tlmočníka), vzdanie sa práva na podanie odvolania je podľa judikatúry slovenských súdov **definitívne** a nemožno ho napraviť podaním riadneho opravného prostriedku. Takéto opravné prostriedky a odvolania sú súdnymi aj správnymi orgánmi odmietané.

Ako zistím, že moje rozhodnutie je právoplatné?

Právoplatnosť rozhodnutia správny orgán, v danom prípade cudzinecká polícia, vyznačí červenou pečiatkou právoplatnosti na prvej strane rozhodnutia, kde bude uvedený aj dátum vyznačenia právoplatnosti. Ak sa takáto pečiatka na vašom rozhodnutí nachádza, znamená to, že rozhodnutie je právoplatné a nemôžete proti nemu podať odvolanie.

Všeobecná rada:

Vo všeobecnosti možno poradiť, aby ste nepodpisovali žiaden dokument, ak presne nerozumiete, aké to pre vás bude mať právne následky. Ak ste neboli riadne poučený v jazyku, ktorému rozumiete, o právnych dôsledkoch vzdania sa práva na podanie odvolania, alebo si nie ste istý, či chcete toto svoje právo využiť, nevzdávajte sa ho, pretože vzdanie sa práva na podanie odvolania následne nemôžete vziať späť ani napraviť podaním opravného prostriedku, je teda definitívne.

Pre tých cudzincov, čo majú tolerovaný pobyt

10. Som cudzinec bez štátnej príslušnosti, pôvodom pochádzam z bývalej Juhoslávie. V roku 2006 mi bol udelený tolerovaný pobyt a odvtedy mi je opakovane cudzineckou políciou predĺžovaný. Ako cudzinec s tolerovaným pobytom nemôžem pracovať a nemám žiadne finančné prostriedky, bývam v ubytovni pre bezdomovcov. O týždeň mi končí tolerovaný pobyt a na oddelení cudzineckej polície som si chcel podať žiadosť o jeho predĺženie, avšak nemal som kolky, pretože na ne nemám peniaze. Žiadosť mi neprijali a poslali ma preč. Čo môžem spraviť? Ako si môžem svoj pobyt predĺžiť?

Má cudzinecká polícia povinnosť prijať moju žiadosť o tolerovaný pobyt?

Cudzinecká polícia je žiadosť o udelenie alebo predĺženie tolerovaného pobytu povinná prijať, ale pokiaľ žiadate o tolerovaný pobyt podľa § 58 ods. 1 písm. a) („vycestovanie nie je možné a zaistenie nie je účelné“) a podľa § 58 ods. 2 písm. b) („ak to vyžaduje rešpektovanie súkromného a rodinného života“) zákona o pobyte cudzincov, ste povinný pri podaní žiadosti priložiť doklady, ktorými potvrdíte skutočnosti odôvodňujúce udelenie tolerovaného pobytu. V prípade žiadosti podľa § 58 ods. 2 písm. b) musíte k žiadosti priložiť aj doklad nie starší ako 90 dní potvrdzujúci vašu bezúhonnosť, a tým je výpis z registra trestov vašej krajiny pôvodu a štátu, v ktorom ste sa v posledných troch rokoch zdržiavali viac ako 90 dní počas šiestich po sebe nasledujúcich mesiacov).

Podľa § 19 ods. 3 Správneho poriadku „pokiaľ podanie nemá predpísané náležitosti, správny orgán pomôže účastníkovi konania nedostatky odstrániť, prípadne ho vyzve, aby ich v určenej lehote odstránil; súčasne ho poučí, že inak konanie zastaví“. Ak vašej žiadosti niečo chýba, oddelenie cudzineckej polície rozhodne podľa § 29 ods. 1 Správneho poriadku o prerušení konania a vyzve vás na „odstránenie nedostatkov“, čiže doplnenie chýbajúcich dokladov (v rozhodnutí o prerušení konania uvedie, koľko dní na to máte). Ak potrebujete dlhšiu lehotu, môžete požiadať o jej predĺženie. Ak v stanovenej lehote nedostatky neodstránite, cudzinecká polícia podľa § 30 ods. 1 písm. d) konanie zastaví.

Čo môžem spraviť, keď nemám peniaze na kolky?

Kolok je známka, ktorou sa platí správny poplatok za úkon, ktorý požadujete od cudzineckej polície, napr. prijatie a posúdenie žiadosti o pobyt, vydanie dokladu o pobyte, vydanie cudzineckého pasu a pod.. Výšku správnych poplatkov ustanovuje zákon č. 145/1995 Z. z., o správnych poplatkoch, pričom pre cudzincov je relevantná najmä položka 24 cit. zákona, ktorá ustanovuje výšku správnych poplatkov za prijatie, resp. posúdenie žiadostí o udelenie niektorého z druhov pobytu (prechodný, trvalý, tolerovaný), ako aj výšku správnych poplatkov za vydanie dokladu o pobyte a vydanie cudzineckého pasu.

Výška správneho poplatku za prijatie, resp. posúdenie žiadosti o tolerovaný pobyt, je 99,50 eura, za žiadosť o predĺženie tolerovaného pobytu 33 eur. Preto ak si chcete váš pobyt obnoviť, cudzinecká polícia je oprávnená od vás vybrať poplatok maximálne vo výške 33 eur. Informácia o aktuálnej výške správnych poplatkov by mala byť vyvesená v priestoroch čakárne príslušného oddelenia cudzineckej polície. Ak náhodou nie je, máte právo požiadať policajta pri okienku, ktorý preberá vašu žiadosť, aby vám ukázal platné a účinné znenie zákona o správnych poplatkoch.

Odpoveď na vašu otázku nájdete v závere položky 24, ktorá hovorí o oslobodení od správnych poplatkov. Od správneho poplatku za žiadosť o udelenie alebo predĺženie tolerovaného pobytu

sú oslobodené osoby mladšie ako 18 rokov a osoby, ktoré žiadajú o udelenie tolerovaného pobytu podľa § 58 ods. 1 písm. a) zákona o pobyte cudzincov, t. j. z dôvodu existencie prekážky administratívneho vyhostenia; ďalej osoby, ktoré žiadajú o tolerovaný pobyt podľa § 58 ods. 2 písm. a) a písm. c) a ods. 3 zákona o pobyte cudzincov.

Ak nepatríte ani do jednej z uvedených skupín a žiadate o udelenie, resp. predĺženie tolerovaného pobytu z iného dôvodu (vaše vycestovanie nie je možné a zaistenie nie je účelné, alebo rešpektovanie rodinného a súkromného života), podľa položky 24 zákona o správnych poplatkoch cudzinecká polícia môže od vybratia poplatku podľa tejto položky upustiť alebo poplatok znížiť z humanitného dôvodu alebo z dôvodu vzájomnosti“. Preto ak bývate v ubytovni pre bezdomovcov a nemáte žiadne finančné prostriedky alebo sa z iného „humanitného dôvodu“ domnievate, že by vám poplatok mal byť odpustený alebo aspoň znížený, môžete oddelenie cudzineckej polície požiadať o uplatnenie tohto zákonného splnomocnenia vo vašom prípade.

🇪🇺 Platnosť môjho povolenia na tolerovaný pobyt zanikla, avšak ešte nebolo rozhodnuté o mojej žiadosti o predĺženie tolerovaného pobytu. Je počas rozhodovania o žiadosti môj pobyt oprávnený?

Podľa § 58 ods. 4 písm. c) zákona o pobyte cudzincov „za tolerovaný pobyt sa považuje obdobie posudzovania žiadosti o udelenie tolerovaného pobytu“. Analogicky by sa za tolerovaný pobyt malo považovať aj obdobie posudzovania žiadosti o predĺženie tolerovaného pobytu, preto váš pobyt počas rozhodovania o žiadosti je oprávnený.

Trvalý pobyt pre osobu bez štátnej príslušnosti

11. Pochádzam z Moldavska a mám dve malé deti. Na Slovensku žijem vyše 20 rokov, ale nemám žiadne doklady, preto Slovensko opustiť nechcem a nemôžem. Opakovane som bola v azylovom konaní, avšak azyl mi nedali. Cudzinecká polícia sa ma pokúšala vyhostiť, ale Moldavsko ani Ukrajina (kde som sa narodila) nepotvrdili, že som ich občiankou. Rozhodnutie o administratívnom vyhostení bolo zrušené a bolo v ňom uvedené, že som bez štátnej príslušnosti. Je nejaká možnosť pobytu pre ľudí, ako som ja?

🇪🇺 Môžem ako osoba bez štátnej príslušnosti podať žiadosť o iný druh pobytu, ako je tolerovaný pobyt?

Podľa § 46 ods. 2 písm. b) zákona o pobyte cudzincov „Ministerstvo vnútra môže udeliť trvalý pobyt na neobmedzený čas aj bez splnenia podmienok ustanovených v tomto zákone osobe bez štátnej príslušnosti“, pričom osobou bez štátnej príslušnosti zákon rozumie osobu, ktorú „žiadny štát podľa svojich zákonov nepovažuje za svojho občana“.

🇪🇺 Ako preukážem, že som osobou bez štátnej príslušnosti?

Dikcia § 43 ods. 6 zákona požaduje, aby osoba, ktorá tvrdí, že je bez štátnej príslušnosti a žiada z tohto dôvodu o trvalý pobyt na neobmedzený čas, preukázala, že nemá štátnu príslušnosť štátu,

- a) v ktorom sa narodila,
- b) v ktorom mala svoje predchádzajúce bydlisko alebo pobyt a
- c) ktorého štátne občianstvo majú jej rodičia a ostatní rodinní príslušníci.

Fakt, že nemáte štátnu príslušnosť ani jedného z uvedených štátov, môže byť pomerne ťažké

dokázat. Spravidla sa to dá preukázať potvrdeniami uvedených štátov o tom, že nie ste ich občanom. Žiadosť o vystavenie takéhoto potvrdenia si môžete podať na zastupiteľskom orgáne štátu vášho pôvodu, resp. ostatných z vyššie uvedených štátov. Avšak v prípade, že nemáte žiadne doklady na preukázanie vašej totožnosti alebo nemáte platný cestovný doklad a zastupiteľský orgán daného štátu sa nenachádza na území SR, získanie akéhokoľvek potvrdenia môže byť pre vás nemožné. Za predpokladu, že vás však cudzinecká polícia už v inom konaní (napr. v konaní o administratívnom vyhostení) sama uznala za osobu bez štátnej príslušnosti, mali by vás uznať za takúto osobu aj v konaní o udelenie trvalého pobytu, a to aj bez toho, aby ste vy sama predložili doklady či potvrdenia o tejto skutočnosti. Ak však máte k dispozícii akékoľvek dokumenty alebo dôkazy, ktoré preukazujú alebo podporujú vaše tvrdenie, že ste bez štátnej príslušnosti, tieto v konaní predložte.

Čo musím predložiť k žiadosti o trvalý pobyt na neobmedzený čas osobe bez štátnej príslušnosti?

Žiadosť o udelenie trvalého pobytu na neobmedzený čas sa podáva na úradnom tlačíve, ku ktorému je potrebné priložiť 2 fotografie s rozmermi 3 × 3,5 cm a kolok – správny poplatok vo výške 165,50 eura (položka 24 písm. c) zákona o správnych poplatkoch), pričom ak nemáte finančné prostriedky, môžete požiadať o odpustenie alebo zníženie tohto poplatku z humanitného dôvodu. Na odpustenie správneho poplatku na základe splnomocnenia daného správneho orgánu v zákone však nie je právny nárok, t. j. je na rozhodnutí správneho orgánu či vašej žiadosti o odpustenie/zníženie poplatku vyhovie.

Napriek tomu, že vyššie citované ustanovenie zákona o pobyte cudzincov zakotvuje, že ministerstvo môže udeliť osobe bez štátnej príslušnosti trvalý pobyt na neobmedzený čas „bez splnenia podmienok ustanovených v tomto zákone“, prax ukazuje, že okrem preukázania faktu, že osoba je bez štátnej príslušnosti, cudzinecká polícia požaduje preukázanie totožnosti (postačuje rodný list) a zabezpečenia ubytovania (listom vlastníctva, nájomnou zmluvou alebo čestným vyhlásením inej osoby o tom, že vám poskytne ubytovanie, s notársky overeným podpisom).

Potvrdenie o udelení tolerovaného pobytu a cudzinecký pas

12. Pochádzam z Afganistanu, bol som zaistený v útvere policajného zaistenia, avšak po uplynutí lehoty zaistenia ma prepustili na slobodu, a keďže do Afganistanu nemôžem vycestovať, podal som žiadosť o tolerovaný pobyt. Tolerovaný pobyt mi bol udelený a dostal som o tom potvrdenie, ale nedostal som o tom žiadne rozhodnutie.

V potvrdení od polície nie je uvedené, podľa ktorého ustanovenia zákona mi bol tolerovaný pobyt udelený. Ako sa to dozviem?

Podľa § 59 ods. 8 zákona o pobyte cudzincov „Ak policajný útvar žiadosti o udelenie tolerovaného pobytu alebo žiadosti o predĺženie tolerovaného pobytu vyhovie, namiesto rozhodnutia vydá štátnemu príslušníkovi tretej krajiny **potvrdenie** o tom, že mu bol udelený alebo predĺžený tolerovaný pobyt na území Slovenskej republiky, v ktorom uvedie dátum udelenia alebo predĺženia tolerovaného pobytu.“ V potvrdení sa uvádza obdobie trvania tolerovaného pobytu, avšak nie je tam uvedený dôvod jeho udelenia ani ustanovenie zákona, podľa ktorého cudzinecká polícia pobyt udelila. Ak si nie ste istý ustanovením zákona, podľa ktorého vám bol tolerovaný pobyt udelený, informujte sa na príslušnom oddelení cudzineckej polície; túto informáciu sú povinní vám poskytnúť.

Mám právo, aby mi bol ako cudzincovi s tolerovaným pobytom vystavený nejaký doklad?

Podľa ustanovenia § 74 ods. 2 zákona o pobyte cudzincov „cudzinecký pas vydá policajný útvar štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý nemá vlastný platný cestovný doklad a ktorý nemožno zabezpečiť ani prostredníctvom zastupiteľského úradu štátu, ktorého je štátnym príslušníkom a ktorému bol udelený tolerovaný pobyt.

Pozor, „cudzinecký pas je doklad oprávňujúci štátneho príslušníka tretej krajiny na vycestovanie“, t. j. cudzinecký pas vás oprávňuje z územia SR vycestovať, avšak neopravňuje vás na návrat do SR. Cudzinecký pas nenahrádza cestovný doklad.

Žiadosť o vydanie cudzineckého pasu podáva cudzinec osobne na príslušnom oddelení cudzineckej polície a policajný útvar vydá cudzinecký pas do 30 dní od podania žiadosti. Správny poplatok za vydanie cudzineckého pasu podľa položky 24 písm. l) zákona o správnych poplatkoch je 33 eur. Od tohto poplatku sú oslobodené osoby, ktoré žiadajú o udelenie tolerovaného pobytu podľa § 58 ods. 1 písm. a) a ods. 2 písm. a) zákona o pobyte cudzincov a osoby, ktorým bol udelený tolerovaný pobyt podľa § 58 ods. 2 písm. c) a ods. 3 zákona o pobyte cudzincov. Platnosť pasu určí cudzinecká polícia na nevyhnutný čas, najdlhšie na 1 rok; spravidla sa dĺžka trvania platnosti cudzineckého pasu určuje podľa dĺžky trvania udeleného tolerovaného pobytu.

Zákaz vstupu a záznam v Schengenskom informačnom systéme

13. Som občan Macedónska a dostal som rozhodnutie o administratívnom vyhostení a uložení zákazu vstupu. Znamená to, že mám zákaz vstupu aj do celej Schengenskej zóny, alebo len zákaz vstupu na územie SR?

Podľa § 77 zákona o pobyte cudzincov „V rozhodnutí o administratívnom vyhostení policajný útvar môže uložiť zákaz vstupu na územie Slovenskej republiky alebo územie všetkých členských štátov. Policajný útvar uloží zákaz vstupu na územie Slovenskej republiky alebo územie všetkých členských štátov, ak v rozhodnutí o administratívnom vyhostení neurčí lehotu na vycestovanie.“ Z uvedeného vyplýva, že policajný orgán nemusí cudzincovi uložiť zákaz vstupu, ak mu v rozhodnutí o administratívnom vyhostení určil lehotu na vycestovanie; ak lehotu na vycestovanie neurčil, tak zákaz vstupu uloží. Či je uložený zákaz vstupu len vo vzťahu k územia SR, alebo vo vzťahu k všetkým členským štátom, vyplýva zo samotného rozhodnutia.

V rozhodnutiach o administratívnom vyhostení policajný útvar podľa našich skúseností spravidla určuje len zákaz vstupu do SR. Informáciu o vyhostení a zákaze vstupu však policajný útvar vkladá do Schengenského informačného systému (SIS), ku ktorému majú prístup všetky štáty Schengenského priestoru, a takáto informácia môže mať za následok, že cudzincovi, ktorý má v systéme záznam o zákaze vstupu do niektorého z členských štátov, bude odopretý vstup aj do iného členského štátu/členských štátov. Cudzinecká polícia vydáva cudzincovi, ktorého vyhostenie a zákaz vstupu sú zaznamenané v SIS, poučenie o tejto skutočnosti, ako aj o následkoch takéhoto záznamu. Zároveň podľa § 69c zákona č. 171/1993 Z. z., o Policajnom zbore, každá dotknutá osoba môže požiadať Ministerstvo vnútra SR o poskytnutie informácií, aké osobné údaje o nej spracúva, vrátane možnosti písomne požiadať o informáciu, aké informácie o osobe boli vložené do SIS. Každá osoba má tiež právo na opravu alebo likvidáciu osobných údajov v SIS na základe písomnej žiadosti.

Práva účastníkov konania na správnom orgáne

14. Som zahraničný Slovák a moja manželka, štátna príslušníčka tretej krajiny, požiadala o predĺženie prechodného pobytu na účel zlúčenia rodiny. Cudzinecká polícia jej žiadosť prevzala a následne konanie prerušila a vyzvali ju na odstránenie nedostatkov v stanovenej lehote. Nedostatky sme odstránili, ale na naše veľké prekvapenie bolo mojej manželke doručené rozhodnutie o zastavení konania z dôvodu, že sme neodstránili všetky vytýkané nedostatky. Na cudzineckej polícii sme boli opakovane viackrát. Všetky dokumenty, ktoré od nás požadovali, sme predložili, a tieto polícia prijala a nepoučila nás o ich prípadných nedostatkoch. O to viac nás prekvapilo rozhodnutie o zastavení konania. Nemáme právo byť ešte pred vydaním takéhoto závažného rozhodnutia majúceho vplyv na právne postavenie mojej manželky na území SR upovedomení o tom, že polícia naďalej eviduje nedostatky nášho podania?

Má cudzinecká polícia poskytovať účastníkom konania pomoc a poučenia?

Cudzinecká polícia ako správny orgán má povinnosť postupovať v úzkej súčinnosti s účastníkmi konania, poskytnúť im pomoc a poučenia, aby v konaní neutrpeli ujmu a taktiež im dať príležitosť vyjadriť sa k podkladu rozhodnutia – tieto základné zásady sú upravené v § 3 ods. 2 Správneho poriadku takto:

„Správne orgány sú povinné postupovať v konaní v úzkej súčinnosti s účastníkmi konania, zúčastnenými osobami a inými osobami, ktorých sa konanie týka, a dať im vždy príležitosť, aby mohli svoje práva a záujmy účinne obhajovať, najmä vyjadriť sa k podkladu rozhodnutia, a uplatniť svoje návrhy. Účastníkom konania, zúčastneným osobám a iným osobám, ktorých sa konanie týka, musia správne orgány poskytovať pomoc a poučenia, aby pre neznalosť právnych predpisov neutrpeli v konaní ujmu.“

V tomto ustanovení je vyjadrená tzv. zásada aktívnej súčinnosti účastníkov konania, ktorú treba podľa E. Kučerovej (Správne konanie – Komentár, Heuréka 2002) chápať ako procesné právo, ako aj procesnú povinnosť účastníka konania predovšetkým pri zaisťovaní podkladov pre rozhodnutie. Uvedená zásada však zakladá nielen povinnosť súčinnosti, ale aj procesné právo účastníka konania, ktorému zodpovedajú nasledujúce povinnosti správneho orgánu:

- a) poskytnúť pomoc a poučenie účastníkovi konania, zúčastnenej osobe a iným osobám, aby pre neznalosť právnych predpisov neutrpeli ujmu v konaní a
- b) dať im príležitosť účinne obhajovať svoje práva a záujmy, najmä vyjadriť sa k podkladu rozhodnutia a uplatniť svoje návrhy (pred vydaním rozhodnutia).

Je cudzinecká polícia povinná vyzvať účastníka konania, aby sa oboznámil so spisom pred vydaním rozhodnutia?

Právo oboznámiť sa so spisom pred vydaním rozhodnutia priamo súvisí s povinnosťou cudzineckej polície ako správneho orgánu dať účastníkom konania, zúčastneným osobám a iným osobám, ktorých sa konanie týka, *vždy príležitosť, aby mohli svoje práva a záujmy účinne obhajovať, najmä sa vyjadriť k podkladu rozhodnutia, a uplatniť svoje návrhy.*

Táto povinnosť je bližšie špecifikovaná aj v § 33 ods. 2 Správneho poriadku, kde sa uvádza, že „Správny orgán je povinný dať účastníkom konania a zúčastneným osobám možnosť, aby sa pred vydaním rozhodnutia mohli vyjadriť k jeho podkladu i k spôsobu jeho zistenia, prípadne navrhnúť jeho doplnenie.“

Správny orgán by teda mal účastníkovi konania dať vždy príležitosť nielen sa oboznámiť s obsahom spisu pred vydaním rozhodnutia, ale sa aj k podkladom založeným v spise vyjadriť a prípadne navrhnúť doplnenie dokazovania alebo predložiť iné dôkazy, ktoré má účastník k dispozícii a ktoré doposiaľ v konaní nepredložil.

15. Uzavrela som manželstvo so štátnym príslušníkom Tuniska, môj manžel následne požiadal o udelenie trvalého pobytu na území SR na účel zlúčenia rodiny. Keďže konanie o žiadosti o trvalý pobyt ho neopravňuje na pobyt na území SR, na rozhodnutie cudzineckej polície čakal v Tunisku a ja som ho v konaní pred OCP zastupovala. Konanie bolo opakovane predĺžené, viackrát som počas neho bola nahliadnuť na OCP do spisu, spis mi však k nahliadnutiu neposkytli, len mi ukázali niektoré dokumenty z neho, ktoré zo spisu vybral policajť. Zároveň ma pri každom nahliadnutí opakovane vypočúvali a kládli mi veľmi intímne až ponižujúce otázky. Z môjho pohľadu neprípustné otázky boli kladené aj mojim známym a rodičom. Je takýto postup bežný? Aké sú moje práva ako účastníka konania?

Na konanie o udelenie trvalého pobytu, resp. aj na iné konania pred cudzineckou políciou, ak to zákon o pobyte cudzincov nevyklučuje, sa aplikuje všeobecný zákon o správnom konaní – Správny poriadok, ktorý upravuje priebeh konania, postup pri zaštr'ovaní podkladov pre rozhodnutie a v § 3 obsahuje základy zásady správneho konania, takto:

1) Správne orgány postupujú v konaní v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi. Sú povinné chrániť záujmy štátu a spoločnosti, práva a záujmy fyzických osôb a právnických osôb a dôsledne vyžadovať plnenie ich povinností.

2) Správne orgány sú povinné postupovať v konaní v úzkej súčinnosti s účastníkmi konania, zúčastnenými osobami a inými osobami, ktorých sa konanie týka, a dať im vždy príležitosť, aby mohli svoje práva a záujmy účinne obhajovať, najmä sa vyjadriť k podkladu rozhodnutia, a uplatniť svoje návrhy. Účastníkom konania, zúčastneným osobám a iným osobám, ktorých sa konanie týka, musia správne orgány poskytovať pomoc a poučenia, aby pre neznalosť právnych predpisov neutrpeli v konaní ujmu.

3) Občan Slovenskej republiky, ktorý je osobou patriacou k národnostnej menšine a ktorý má právo používať jazyk národnostnej menšiny podľa osobitného predpisu, má právo v obciach vymedzených osobitným predpisom konať pred správnym orgánom v jazyku národnostnej menšiny. Správne orgány podľa prvej vety sú povinné mu zabezpečiť rovnaké možnosti na uplatnenie jeho práv.

4) Správne orgány sú povinné svedomite a zodpovedne sa zaoberať každou vecou, ktorá je predmetom konania, vybaviť ju včas a bez zbytočných priet'ahov a použiť najvhodnejšie prostriedky, ktoré vedú k správne mu vybaveniu veci. Ak to povaha veci pripúšťa, má sa správny orgán vždy pokúsiť o jej zmiernu vybavenie. Správne orgány dbajú na to, aby konanie prebiehalo hospodárne a bez zbytočného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb.

5) Rozhodnutie správnych orgánov musí vychádzať zo spoľahlivo zisteného stavu veci. Správne orgány dbajú na to, aby v rozhodovaní o skutkovo zhodných alebo podobných prípadoch nevznikali neodôvodnené rozdiely.

6) Správne orgány sú povinné na úradnej tabuli správneho orgánu, na internete, ak majú k nemu prístup, prípadne aj iným vhodným spôsobom zrozumiteľne a včas informovať verejnosť o začatí, uskutočňovaní a o skončení konania vo veciach, ktoré sú predmetom záujmu

verejnosti alebo o ktorých to ustanovuje osobitný zákon. Pritom sú povinné ochraňovať práva a právom chránené záujmy účastníkov konania a iných osôb. Úradná tabuľa správneho orgánu musí byť nepretržite prístupná verejnosti.

7) Ustanovenia o základných pravidlách konania uvedených v odsekoch 1 až 6 sa primerane použijú aj pri vydávaní osvedčení, posudkov, vyjadrení, odporúčaní a iných podobných opatrení.“

Mám právo ako účastník konania na nahliadnutie do spisov na príslušnom oddelení cudzineckej polície? Čo toto právo znamená?

Podľa § 23 Správneho poriadku „Účastníci konania a ich zástupcovia a zúčastnené osoby majú právo nazerať do spisov, robiť si z nich výpisy, odpisy a dostať kópie spisov s výnimkou zápisníc o hlasovaní alebo dostať informáciu zo spisov s výnimkou zápisníc o hlasovaní iným spôsobom.“

V praxi to znamená, že vám musí byť kedykoľvek počas konania na požiadanie predložený na nahliadnutie celý administratívny spis vedený v konaní, ktorého ste účastníkom, zástupcom alebo zúčastnenou osobou. Zároveň máte vy osobne právo si spis v pokoji prezrieť (spravidla za prítomnosti policajta), robiť si z neho výpisy, odpisy a na požiadanie dostať zo spisu kópie. Podľa odseku 4 uvedeného ustanovenia „správny orgán poskytuje kópie spisov za úhradu materiálnych nákladov spojených so zhotovením kópií, zadovážením technických nosičov a s ich odoslaním“, t. j. za vystavenie kópií môže od vás cudzinecká polícia požadovať primeranú finančnú úhradu.

Správny poriadok ustanovuje nasledujúce obmedzenie pri nazeraní do spisov:

„Správny orgán je povinný urobiť opatrenie, aby sa postupom podľa odsekov 1 a 2 nesprístupnila utajovaná skutočnosť, bankové tajomstvo, daňové tajomstvo, obchodné tajomstvo alebo neporušila zákonom uložená alebo uznaná povinnosť mlčanlivosti.“

Z uvedeného vyplýva, že ak je v spise založená utajovaná informácia, cudzinecká polícia vám túto na nahliadnutie neposkytne. V spise by sa však mala nachádzať minimálne informácia o existencii takejto utajovanej informácie. Ak sa domnievate, že existencia takejto utajovanej informácie má zásadný vplyv na rozhodnutie cudzineckej polície vo vašom prípade, poraďte sa s právnikom.

Má cudzinecká polícia povinnosť ma na výsluch predvolať?

Podľa § 41 Správneho poriadku „Správny orgán predvolá osoby, ktorých osobná účasť je pri prerokovávaní veci nevyhnutná. V predvolaní správny orgán upozorní na právne následky nedostavenia sa“. Podľa § 42 Správneho poriadku „Účastník konania alebo svedok, ktorý sa bez náležitého ospravedlnenia alebo bez závažných dôvodov na opätovné predvolanie nedostaví na správny orgán a bez osobnej účasti ktorého nemožno konanie uskutočniť, môže byť predvedený. Predvedenie vykoná Policajný zbor na základe písomnej žiadosti správneho orgánu“.

Z uvedeného vyplýva, že ak vás chce cudzinecká polícia ako správny orgán v konaní vypočuť alebo je vaša osobná účasť z iného dôvodu nevyhnutná, mali by vás ako účastníka konania predvolať, to isté platí v prípade svedkov.

Podľa komentára k Správnemu poriadku (E. Kučerová, Heuréka, 2002) „predvolanie musí byť

osobe oznámené v dostatočnom časovom predstihu, aby mohla včas oznámiť závažné dôvody, pre ktoré sa nemôže dostaviť na konanie a aby sa mohla na konanie aj riadne pripraviť“. Ďalej komentár uvádza, že „správny poriadok neurčuje formu predvolania. Z definície § 41 však vyplýva, že predvolanie by sa malo uskutočniť písomne. Ani iná forma predvolania – napr. telefonická, by nebola v rozpore so zákonom, ale v takomto prípade bude veľmi problematické preukázať predvolanie, pokiaľ by správny orgán chcel neskôr uložiť osobe poriadkové opatrenie“. Aj komentár k Správneému poriadku (S. Košičiarová, Heuréka, 2004) uvádza, že „svedka správny orgán obvykle predvolá v zmysle § 41. Správny poriadok výslovne nestanovuje, že by predvolanie malo byť vykonané písomnou formou (pripúšťa sa aj predvolanie ústne, telefonické), avšak jej dodržanie je žiaduce vzhľadom na neskoršie prípadné dokazovanie, či bola osoba správnym orgánom skutočne predvolaná (...)“.

Môže policajt klásť pri výsluchu akékoľvek otázky?

Otázky kladené policajtom by mali byť kladené nezaujato a v záujme nestranného a spoľahlivého zistenia skutočného stavu veci. Podľa § 32 ods. 1 Správneho poriadku „Správny orgán je povinný zistiť presne a úplne skutočný stav veci a na tento účel si obstarat' potrebné podklady pre rozhodnutie“. V správnom konaní je neprijateľné, aby policajný orgán viedol výsluch účastníkov konania alebo svedkov s cieľom podania ich vyjadrenia formou kapciózných a sugestívnych otázok.

Poukazujeme napr. na komentár k Správneému poriadku (E. Kučerová, Heuréka 2002), podľa ktorého:

„Výsluch svedka by sa mal urobiť tak, aby sa svedkovi dala príležitosť, aby súvisle opísal všetko, čo vie o predmete výsluchu. Svedkovi možno klásť otázky potrebné na správne zameranie a zistenie úplnosti svedeckej výpovede. V záujme objektívnej pravdy je však neprípustné klásť otázky, ktoré predpokladajú skutočnosť svedkom dosiaľ nepotvrdenú, alebo do ktorých je už vložená odpoveď (otázky kapciózne a sugestívne)“.

Aj S. Košičiarová (Správny poriadok Komentár, Heuréka 2004), uvádza k spôsobu kladenia otázok svedkom nasledujúce:

„V rámci vlastného výsluchu sa má dať svedkovi najskôr možnosť, aby súvislo vypovedal a až potom je vhodné klásť mu otázky. (...) I keď to zo správneho poriadku výslovne nevyplýva, nesmú sa klásť otázky, ktoré by ohrozovali pravdivosť a objektívnosť svedeckej výpovede. Sem patria otázky, v ktorých je vopred naznačená odpoveď, t. j. sugestívne otázky („Bolo to auto zelenkavej farby?“ namiesto „Akej farby bolo to auto?“) alebo otázky, ktoré majú svedka nepozorovane doviesť k odpovedi predstieraním nepravdivých skutočností (tzv. kapciózne otázky)“.

Je cudzinecká polícia pri rozhodovaní o udelení pobytu povinná zvážiť základné ľudské práva, do ktorých svojím rozhodnutím zasahuje? V mojom prípade právo na rešpektovanie rodinného a súkromného života?

Prvou zásadou správneho konania je zásada zákonnosti, t. j. „správne orgány postupujú v konaní v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi“. Oddelenia cudzineckej polície rozhodujúce vo veciach pobytu sú správnymi, t. j. štátnymi orgánmi, a ako všetky orgány Slovenskej republiky sú povinné rešpektovať a zohľadniť pri svojej rozhodovacej činnosti práva zaručené či už ústavou, alebo medzinárodnými dohovormi o ľudských právach, napr. Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Podľa článku 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky „Medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon, a medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred zákonmi“.

Cudzinecká polícia by pri každom rozhodovaní, ktoré zasahuje do práv účastníka konania, mala zohľadniť, či vydané rozhodnutie bude primerané s ohľadom na zásah do základných ľudských práv účastníka konania, resp. iných osôb, ktorých sa rozhodnutie priamo dotkne; ide o tzv. zásadu proporcionality.

Záver

Dúfame, že ste v našej príručke našli užitočné informácie.

Každý životný príbeh je jedinečný, preto sme vybrali na ukážku pár vzorových. V prípade, že potrebujete poradiť individuálne, obráťte sa na nás v našej kancelárii na Hurbanovom námestí 5 v Bratislave, alebo prostredníctvom stránky www.hrl.sk